

Hosszu tanulmányt lehetne írnom annak bebizonyítására, hogy mily sokféle érdeket sértene az, ha az új vármegyét Torontál területének rovására létesítenék, ezt azonban nem tehetem, mert egyrészt talán túlmenne a Szerkesztő úr kívánságán, de másrészt nem is tartom indokoltnak ezt a kérdést oly kimerítően tárgyalni addig, — amíg az csupán Szeged város közönségének egy óhaját — képezi és komolyan napirendre nem kerül.

Addig tehát csupán mint az egyik érdekelt félnek képviselője, csak röviden és általánosságban jelentem ki, hogy Szeged vármegyének Torontál területi épségének megcsonkításával tervezett létesítését *ellenzem, mert meg vagyok győződve róla, hogy Szeged vármegye létesítésével járó vélt országos érdekek nem volnának arányban azokkal a közérdekű hátrányokkal és károkkal*, amelyeket Torontál vármegye legértékesebb részének elszakítása okozna.

Nem hiszem ugyanis, hogy Szeged vármegye létesítésének valamely különösen nagy országos jelentősége lenne akár kulturális, akár gazdasági, akár pedig magyarosítási szempontból.

Ha Szeged vármegyei székhellyé lenne, és ha a vidék közigazgatási gócpontjává válnék is, *forgalma alig fokozódna és iparában és kereskedelmében sem támadna egyéb élénkülés, mint amennyit a városi központi hivatalokkal odatelepedett 30—40 család okoz.* Mert a népnek a községi és az I. fokú hatóságoknál akad leginkább olyan dolga, amely miatt személyesen kell megjelennie; a vármegyei adminisztrációt az alispáni székhelyen ma már postán, táviratilag és távbeszélő útján intézzük; a vármegyei székhely csak a közgyűléseken, évenként tehát ötszörhatszor látja együtt a vármegye közönségét és akkor is legfeljebb 50—60 ember szokott egy-két órára, — a legközelebbi vonat indulásáig — megjelenni. Ez a forgalom bizony nem nagyon élénkíti az ipart és kereskedelmet még kisebb városban sem, annál kevésbé lenne az észrevehető a 100 ezer lakossal bíró Szegeden.

A vármegyei központi hivatalok legfeljebb arra volnának jók, hogy a tisztviselők a város művelt társadalmát és kulturális ere-

jét fokozzák, amennyiben erre Szegeden az összehalmozott sok állami hatóság, hivatal és intézmény mellett, még szükség volna.

Hogy Szeged városa mint vármegyei székhely, a magyarosításra és a nemzeti állameszme erősödésére nagyobb befolyással bírna-e, ezt nehéz volna bizonyítani, emellett legfeljebb csak feltevessel lehet érvelni.

En azt hiszem, hogy az a nemzeti és kulturális erő, amely a vármegyei adminisztrációból kisugárzik, csak olyan hathatós, akár Nagybecskerekéről, Szentendréről, Makóról, vagy Szegedről származhat is.

Szegednek, mint nagy városnak vármegyei székhely nélkül is meg van az a nagy gazdasági és kulturális ereje, ami minden városnak a tulajdonsága, hogy t. i. a vidéket befolyásolja. Szükségtelen volna tehát ezen erejét és befolyását a szomszédos vármegye kárára fokozni akarni, amikor a siker igen kétséges, az ellenben bizonyos, hogy Torontál vármegyének megcsonkítása nagyobb érdekeket sértene.

A magyar állameszmének a határokon szilárd védőbástyái csak az anyagilag és kulturailag erős törvényhatóságok lehetnek; el sem tudnók tehát képzelni, hogy valamely országos érdek indokoltá tehetné azt, hogy a legnagyobb részben természetes határokkal bíró Torontál vármegyét, melynek erejéhez területi nagysága és szerencse nemzetiiségi egyensúlya is tartozik, — legvagyonosabb és legmagyarabb részének elszakításával gyengíttessék.

Aztán egy vármegye ilyen nagymérvű megcsonkításának gyakorlati keresztülvitele is igen nagy nehézségekbe ütköznék; mert az ármentesítés, ut- és vasutépítés és egyéb gazdasági és pénzügyi érdekek, ugymint: közös vagyon és közös adósságok által évtizedeken át mindinkább szorosabb érdekközösségbe fűzött területeket közigazgatásilag eldarabolni a gazdasági érdekek sérelme nélkül, nem is lehet.

Nagybecskerek, 1913. december 3.

Kiváló tisztelettel

Jankó Ágoston.

A „Délmagyarország” tekintetes Szerkesztőségének.

Szeged.

Szeged székhellyel új vármegye kikerekítése tárgyában hozzám intézett b. sorakira a következőkben van szerencsém válaszolni:

Nézetem szerint valamely új vármegye létesítésénél nem szabad irányadó szempontul kizárólag azt tekinteni, hogy az új kikerekítés egyedül mennyiben előnyös az alaktandó új megyére és annak székhelyére, hanem különösen arra kell tekintettel lenni, hogy az új vármegye kikerekítésénél a szomszédos vármegyei törvényhatóságok hátrányt ne szenvedjenek.

Engem ez a kérdés közvetlenül a kormányzatomra bízott Bács-Bodrog vármegye területét illetőleg érdekel, mely az új vármegye kikerekítésével minden valószínűség szerint területéből nagyon sokat veszítene. Ebből a szempontból tekintve a dolgot, egy új vármegyének Szeged székhellyel leendő kikerekítését nem találom helyesnek, s *azt a magam részéről semmi esetre sem támogatnám*, miután ily módon Bács-Bodrog vármegyei közigazgatási és politikai egysége lényeges csorbulást szenvedne. De nem támogathatnám az ügyet másrészt azért sem, mert a kormányzatomra bízott vármegyei színmagyar vidékét, a Tisza-mentének egy részét venné el a kikerekítendő új vármegye, amely körülmény nagy hátránnyal volna Bács-Bodrog vármegye magyarosodási szempontjából.

Szeged városa egyébként mint önálló törvényhatóság oly nagy mértékben szívia fel és magyarosítja a körülötte fekvő, sőt a távolabb eső nemzetiiségeket is, hogy a magyarosítás terén ezt az oly fényesen teljesítő hivatását, mint megyei székhely nem volna képes betölteni, mert a jelenleg benne nyilvánuló centripetális erőket az előálló mellékteltek szétforgácsolnák. Az új vármegye kikerekítésének eszméjét tehát különösen a magyarosítás szempontjából nem találom szerencsésnek, s *Szeged városa közönségének ez irányú ambícióját leghelyesebben a jelenlegi Csongrád megyei székhelynek Szegedre leendő áthelyezésével lehetne kielégíteni.*

Zombor, 1913. évi december hó 2-án.

Kiváló tisztelettel

Szemző István

Bács-Bodrog vármegye és Zombor szab. kir. város főispánja

A „Délmagyarország” tekintetes szerkesztőségének

Szeged.

A tervbe vett Szeged vármegye kérdésében hozzám intézett becses soraira válaszként a következő:

Szeged vármegye létesítését s Zenta városnak abba való bekebelezését — amennyiben Zenta önálló törvényhatósággá át nem alakulna — a magam részéről *helyesnek és pártolandónak találom; annál is inkább, miután földrajzi és kereskedelmi viszonyainak sokkal jobban kedvez, mint a távolabb eső és kedvezőtlen vasúti összeköttetéssel bíró Zombor, vagy akár Szabadka városa is; annál is inkább, miután a torontáli kedvező vasúti összeköttetésünkön kívül Szegeddel a forgalom szempontjából még sokkal olcsóbb vízi úttal is vagyunk kapcsolatban.*

Csak országos szempontból nem tartanám előnyösnek Zenta város és környékének kikapcsolását; miután az amúgy is erősen nemzetiiségi jellegű vármegyéből a majdnem kizárólag színmagyar lakosság elvonatnék. Ebből a szempontból tehát az amúgy is

csak a gazdagok számára változnak kenyérré.

S öt kenyerekből és két halakból ha nagy sokaság ejendő, meg nem elégednének egyenegen.

S felelének a férfiak is, mondván: Mi sem félünk.

Mert ha fiaink megnőttek, mint a latrokra, nem úgy jönnek-e rájuk, fegyverekkel és füstélyakkal, hogy megfogják őket?

S valaki köztük nem fog fegyvert, nem kell-e fegyverrel vesznie?

Bizony mindennek, akinek vagyon, adatik és megszorítottatik, akinek pedig nincs, amiye vagyon is, elvétetik tőle.

Minden gonosz és rest szolgák tudjuk már, hogy az ur ott is arat, ahol nem vetett, és ott is takar, ahol nem vetett.

Mi haszontalan szolgák pedig vettettünk a külső setétségre, holott van sirás és fogaknak csikorgattatása.

Ha pedig gyűjtünk kincset e földön, a rozsda és a moly meg nem emészti, a lopók ki nem ássák és ki nem lopják, de létszünk kedvesek Isten és ember előtt.

S felelének az asszonyok is, mondván: Mi sem félünk.

Ahol a mi gyermekünk vagyon, a csillog nem áll meg a hely felett.

Királyok nem tesznek néki tisztességet, kincseket nem hoznak elő, s nem adnak néki ajándékokat, aranyat, temjént és mirhát.

A mi leányainknak, ha lámpásikban nincsen olajok, az eszes szüzek nem adnak nekik, s ha szólándanak a vőlegénynek, mondván: Uram! Uram! nyisd meg nekünk az ajtót, a vőlegény felelénd, mondván: Bizony mondom néktek, nem ismerlek titeket.

Ha pedig a városokban bűnösök, az ő sok bűnik nem bocsáttatnak meg nekik, mert igen szerettek.

S ha fiaink átmennének Genezáret földjére, minekutána hiába várták volna az öt kenyerek csudáját: mikor a hajónak evezésében veszekednének, az éjtszakának negyed részekor senkisem jár mellettök a tengeren, mondván: Bátoraságosak legyetek, én vagyok, ne féljete.

A mezők liliomainak megvagy az ő öltözetök, de az ember kisdedeinek nincsen ruhácskájok.

Ha lehetséges, hogy elmúljék tőlük a pohár, nosza múljék el ötőlük a pohár.

S ha a kis gyermekek a mennyek országa, nosza maradjanak ők a mennyeknek országában.

Hallván ezeket az írástudók, elszomordék az ő lelkük mindenfelől.

Főlnézvén pedig a magasságos menyekbe, csak setétséget látanak ottan.

S ezen nap nem vala békességök a jóakaratu embereknek.

Ignotus.